

ΣΑΛΤΣΜΠΟΥΡΓ

Φαιά σύννεφα διασχίζουν δρομαῖα τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τρέχομεν καὶ ἡμεῖς, μετακινούμενοι ἀπὸ κοιλάδος εἰς κοιλάδα καὶ ἀπὸ κορυφῆς εἰς κορυφήν. Μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν πλησιάζομεν πρὸς τὴν ὁμοσπονδιακὴν χώραν τοῦ Σάλτσμπουργ, κοιτίδα ἀρχαίου καὶ λεπτοῦ πολιτισμοῦ. Δικαίως εἶπαν ὅτι, ἐὰν ἡ Αὐστρία εἶνε ὁ τόπος τῆς θερινῆς διαμονῆς τῆς Εὐρώπης, ἡ χώρα αὕτη τοῦ Σάλτσμπουργ ἀποτελεῖ ἐπανάληψιν τῆς Αὐστρίας ἐν μικρογραφίᾳ. Παρέχει τὸ ἀπαύγασμα ὄλων τῶν μορφῶν τῆς αὐστριακῆς γῆς, ὄλου τοῦ πλούτου τῆς τέχνης καὶ ὄλου τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Αὐστριακῶν. Ἐκτεινομένη ἐπὶ τῶν παγωμένων κορυφῶν τοῦ Χόεν Τάουερν μέχρι τῶν ἡρέμα σβεννυμένων λόφων, τοὺς ὁποίους διαδέχονται ἔπειτα οἱ λόφοι τοῦ Βείνερ Βάλντ, καὶ μέχρι τοῦ θαυμασίου συστήματος τῶν λιμνῶν τοῦ Σάλτσκάμμεργκουτ, ἐμφανίζει γοητευτικὴν ἐναλλαγὴν χαρωπῶν κοιλάδων καὶ σκυθρωπῶν κορυφῶν, σιωπηλῶν δασῶν καὶ πλουσίων εἰς ἀφροὺς χειμάρρων, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε πίπτουν ὀρμητικοὶ ἀπὸ τὸ ὕψος ἀποτόμων πετρῶν καὶ ἄλλοτε μυκῶνται εἰς τὸ βάθος στενῶν χαραδρῶν.

* * *

Πρῶτος σταθμὸς κατὰ τὴν πορείαν μας αὕτην πρὸς τὴν ὀνομαστὴν ἐπαρχίαν καὶ τὴν ἔνδοξόν της πρωτεύουσαν εἶνε τὸ

Λόφερ. Κείμενον εἰς τὸν μυχὸν καταπρασίνης κοιλάδος, περιβάλλεται ἀπὸ καταφύτους λόφους, ὅπισθεν τῶν ὁποίων ὑψοῦνται προστατευτικαὶ αἱ γιγάντιοι κορυφαὶ τοῦ "Οξενχορν, τοῦ Ράϊτχορν καὶ τοῦ Μπράϊτχορν. Κομποὶ οἰκίσκοι ξεχωριστῆς τεχνοτροπίας, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ὑπερέχει εἰς ὕψος καὶ σιωπηλὴν μεγαλοπρέπειαν τὸ κωδονοστάσιον τοῦ ναοῦ, ἀπλώνονται ἡρέμα, μέχρι τοῦ κρασπέδου τοῦ πυκνοῦ δάσους. Πολυπληθῆς ὄρχηστρα, τῆς ὁποίας τὰ μέλη φέρουν τὴν γραφικὴν ἐνδυμασίαν τοῦ τόπου καὶ ἄνδρες μὲ μεσαιωνικὰς στολὰς μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὴν περίφημον αἴθουσαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Πάριδος Λουτρόν, κτίσμα τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰῶνος, ὅπερ ἀποτελεῖ ἀπὸ τινῶν ἀπόψεων συνέχισιν τοῦ χρονικοῦ τῆς ρωμαϊκῆς περιόδου εἰς τὴν χαριτωμένην πολίχνην. Μετὰ τὸ πλούσιον «Ἰμπις», κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἀπηλαύσαμεν μερικoὺς χοροὺς καὶ σπάνια ἄσματα, προχωροῦμεν πρὸς τὸ Τσέλλεμ Ζέε διὰ μέσου μικρῶν καὶ μεγάλων κοιλάδων, τῶν ὁποίων τὴν εἴσοδον φρουρεῖ τὸ φαῖδον ὕψος τῶν ἀποκρήμνων κορυφῶν. Ἄλλ' ἔξαφνα ἐκρήγνυται ἡ καταιγίς, παρέχουσα ἔκπαυλον θέαμα καὶ ἄκουσμα. Ἡ κοιλάς ἀντηχεῖ ἀπὸ τὰς βροντάς, τὸν ἀντίλαλον τῶν ὁποίων ἐπαναλαμβάνουν αἱ παρακείμεναι πλάγιοι κοιλάδες, καὶ ἀπὸ ποικίλα σημεῖα τῶν μικρῶν καὶ τῶν μεγάλων βραχωδῶν κορυφῶν ἀναπηδοῦν καταρράκται. Ἀληθινὴ βαγνέριος μουσική, ἐκφράζουσα τὴν ἐσωτερικὴν τρικυμίαν τῆς μυστηριώδους φύσεως. Ζητοῦμεν καταφύγιον εἰς τὸ προϊστορικὸν «σπήλαιον τοῦ Λάμπσεχτσόφεν». Διὰ στενῆς εἰσόδου φθάνομεν εἰς λαβύρινθον θεοκτίστων στοῶν. Τριακόσθαι ἐξήντα ὀκτῶ βαθμῖδες ὀδηγοῦν διὰ μαιανδροειδῶν δρομίσκων εἰς τὰ διάφορα διαμερίσματα τοῦ κολοσσιαίου σπηλαίου. Σκιερὰ σχήματα, ὑπενθυμίζοντα μορφὰς ἀνθρώπων καὶ ζώων, εἶνε οἱ μόνοι κάτοικοι τοῦ ἄντρου, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευε μίαν φοράν ὡς καταφύγιον τῶν ἡμιανθρώπων τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς. Τὸ θαμπὸν φῶς τῶν ἠλεκτρικῶν λαμπτήρων ἀντανάκλαξ μέσα εἰς τὸν ὑπερδύναμον καταρράκτην, ὁ ὁποῖος ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γεμίζει τὸ σπήλαιον μὲ τὸν ἀδιάκοπον ἐν τῇ μονοτονίᾳ τοῦ βόμβου καὶ δημιουργεῖ ταχείας ἐναλλαγὰς ἐξωτικῶν χρωμάτων. Ἀπὸ ποῖα μυστηριώδη σκόπη ἔρχεται τὸ νερὸ αὐτὸ : Πόσα δὲν θὰ μᾶς ἐδίδασκεν ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν

ἄναρθρον γλώσσαν του καὶ νὰ μεταβάλωμεν εἰς φθόγγους μουσικοὺς τὸν τεράστιον ρόχθον του !

* * *

Εἰς μίαν δασώδη περιοχὴν καὶ εἰς ὕψος ὀκτακοσίων μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης κεῖται ἡ Τσέλλ ἄμ Ζέε. Πρὸ αὐτῆς ἡ λίμνη πλαισιουμένη ἀπὸ πυκνὰς συστάδας δένδρων, τὰ ὅποια ἀνελίσσόμενα εἰς τὰς κλιτῆς τῶν ὑπερκειμένων λόφων ἐνοῦνται εἰς βαθύ καὶ σκοτεινὸν δάσος. Καὶ ὡς ἀντίθεσις πρὸς τὴν σκυθρωπότητα αὐτὴν τὰ τεράστια στήθη τοῦ Χόεν Τάουερν, τὰ ὅποια καλύπτουν αἰῶνια χιόνια, ἡ μεγαλειώδης ἐπιφάνεια τῶν ὁποίων λαμποκοπᾷ μὲ μυστηριώδεις ἀνταυγείας κατὰ τὰς σιγηλὰς νύκτας τῶν Ἄλπεων. Ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος ἐκτείνει τὰ ἀπέραντα χιονώδη κύματά της ἡ «Λιθίνη θάλασσα», ἀτελεύτητος σειρὰ κυματοειδῶν κορυφῶν, αἱ ὅποια ἐγγίζουσι τὸν οὐρανόν. Ἡ πόλις εἶνε σὰν ἀπολιθωμένα θέματα μουσικῆς. Μεσαιωνικὰ οἰκοδομήματα ὄλων τῶν ρυθμῶν, σπίτια ποικίλης τεχνοτροπίας, ἐκκλησίαι ὄλων τῶν ἐποχῶν. Καὶ παρὰ ταῦτα θαυμαστὴ ἐνότης, ἓνα βασικὸν θέμα, εἰς τὸ ὅποῖον ἐπανέρχεται καὶ ἀπὸ τὸ ὅποῖον ἐκπορεύεται ὅλη ἐκείνη ἡ ποικιλία τῶν ἐπὶ μέρος θεμάτων καὶ τόνων. Πρὸς τὸν ἀρχαιόπρεπον αὐτὸν χαρακτηρὰ τῆς πόλεως, ποὺ ὁμοιάζει πρὸς «μοτέττο» σὲ γοτθικὸ ναὸ, συνδυάζονται ἄρμονικὰ αἱ ἀνέσεις, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ τὸ παρόν. Αἱ ἐγκαταστάσεις τῶν λουτρῶν, αἱ χαραὶ τῆς λίμνης, αἱ τολμηραὶ ἀπολαύσεις τοῦ ἐναερίου σιδηροδρόμου, ὁ ὅποῖος εἰς ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας μεταφέρει τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἐπισκέπτου εἰς τὴν καθαρωτέραν σφαῖραν μοναχικῶν κορυφῶν. Μία θαυμασία ὀρχήστρα μᾶς ὑποδέχεται. Γραφικαὶ ἐνδυμασίαι, λευκὴ περισκελὶς καὶ κυανῆ ἐσθῆς, ὑψηλὸς πῖλος καὶ ἀνεμιζόμενον περιλαίμιον. Καὶ ἓνας μουσηγέτης Ἀπόλλων, τοῦ ὁποίου ἡ ἔκφρασις εἶνε κρᾶμα καλωσύνης καὶ εἰρωνικῆς διαθέσεως. Τοπικοὶ τρόποι χορῶν καθιστοῦν περισσότερον εὐχάριστον τὸ γεῦμα, τὸ ὅποῖον παρετέθη ὑπὸ τοὺς ἱστορικοὺς θόλους παλαιᾶς μονῆς, μετατραπείσης εἰς ξενοδοχεῖον. Χρησιμοποιοῦμεν τὴν δίωρον ἐλευθερίαν μας ὅπως γνωρίσωμεν τὰ περίχωρα τῆς μαγευτικῆς πολίχνης. Μία κομψὴ καὶ πολυτελὴς ἀτμάκατος μᾶς μεταφέρει εἰς τὸν μυχὸν τῆς ἡρεμούσης λίμνης. Εἶνε παρῶν ὀλόκληρος ὁ ὄμιλος τῶν Σκάνδιναυῶν. Ἦτο φυσικὸν νὰ στραφῇ ὁ λόγος εἰς τοὺς μεγάλους

Σκανδιναυούς, τὸν θεολόγον Κίρκεγκορ, τὸν Ἴψεν, τὸν Μπιέρν-σον, τὴν Λάγερλοφ. Ὁ Δανὸς συνάδελφος, πανύψηλος καὶ διοπτροφόρος, ἀναλύει μὲ θαυμαστὴν σαφήνειαν τὰς κεντρικὰς ιδέας τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου—θεολόγου τῆς πατρίδος του, καὶ καταδεικνύει τὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν ἐξήσκησεν ἐπὶ τοῦ Ἴψεν καὶ τοῦ Νίτσε. Παραγνωρισθεὶς, διότι δὲν κατενοήθη, ἀνέστη κατὰ τὸ παρὸν εἰς νέαν ζωὴν καὶ ἡ προφητικὴ φωνὴ του δεσπόζει τῆς προβληματικῆς ζητήσεως καὶ τῆς ταλαιπωροῦσης ἀνησυχίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμά τῶν χρόνων μας. Ἀπὸ τοιαύτην ζήτησιν καὶ ἀνησυχίαν ἐξεπήγασε καὶ τὸ κίνημα τοῦ Χίτλερ κατὰ τὸν Σουηδὸν δόκτορα. Χωρὼν ὅμως περαιτέρω ὁ μυστικοπαθὴς φίλος, ὅστις εἶνε ἐνσάρκωσις τρόπου τινὰ τῆς ζητήσεως αὐτῆς καὶ τῶν ἐναλλαγῶν τῆς, προσπαθεῖ νὰ ἀντλήσῃ ἐκ τῆς καταστάσεως ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς μετεμψυχώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν πιστεύει. Ἐξ αὐτῆς ἐξηγεῖται ἡ διαδοχὴ τῶν ὁμοίων ἱστορικῶν περιόδων, διὰ τῶν ὁποίων χωρεῖ ἡ ἱστορία. Καὶ ὁ γερμανικὸς ἐθνικοσοσιαλισμὸς ἐρμηνεύεται ἀρκούντως ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς. Διότι ἡ ροπὴ λ.χ. πρὸς τὴν ἀρχαϊκὴν θρησκείαν, ἡ ὁποία ἀνεφάνη εἰς τοὺς κόλπους τῆς, πῶς ἄλλως δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἐὰν μὴ ἐκ τῆς μετενσαρκώσεως ψυχῶν, αἵτινες ἀνήκον εἰς τὴν θρησκείαν αὐτὴν κατὰ προγενεστέραν τινὰ ζωὴν ἐπὶ τῆς γῆς; Τοῦτο, ὅπερ κατὰ τὸν συμπαθῆ φίλον εἶνε γεγονὸς ἀδιάσειστον, ἀποτελεῖ αὐτοφανῆ ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζει ἑαυτὸ διὰ πολυφώνων τρόπων θρησκευτικότητος. Γνησιώτατος ὄλων εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις διατηρεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς τὴν φύσιν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Παρθενὼν σημαίνει ἤδη παρακμὴν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀρχαϊκὴν θρησκείαν. Παραπλησίως καὶ ὁ προτεσταντικὸς χριστιανισμὸς ἐν σχέσει πρὸς τὴν καθολικὴν αὐτοῦ μορφήν. Διότι σημαίνει ἀντίθεσιν πρὸς τὴν φύσιν, τῆς ὁποίας τὸ αἶσθημα ἀπώλεσεν ὁ βόρειος ἄνθρωπος. Εἰς τὸν προτεσταντικὸν χριστιανισμὸν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐκπηγάσασαν γερμανικὴν φιλοσοφίαν, ὑφίσταται βαθεῖα ἀντίθεσις μετὰ πνεύματος καὶ φύσεως. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ Λουθήρου ὅπως νοήσῃ τὴν σημασίαν τῆς λατρείας τῶν ἁγίων, διὰ τῶν ὁποίων διατηρεῖ ὁ καθολικισμὸς τὴν μετὰ πνεύματος καὶ φύσεως ἀναγκαίαν ἐπαφήν. Ὅταν μετὰ τὴν ἀποβίβασίν μας ἡ συζήτησις ἐγενικεύθη, θὰ ἠδύνατο κανεῖς, ψυχολο-

γών τούς εκπροσώπους της δημοσιογραφίας της ήπειρου μας, νά σπουδάση τήν πνευματικήν σύγχυσιν της γηραιᾶς Εὐρώπης, ἡ ὁποία ἔφθασε, καθὼς φαίνεται, εἰς τὸ ὕψιστον αὐτῆς σημεῖον κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν.

* * *

Μετὰ ταχὺν δρόμον δύο καὶ πλέον ὥρων, εὕρισκόμεθα εἰς ὕψος χιλίων ἑκατὸ μέτρων, ὅπου ἡ γνωστὴ λουτρόπολις Κρίμμλ. Ἡ κωμόπολις αὕτῃ χρησιμεύει ὡς ὀρμητήριον πρὸς ἀνάβασιν εἰς εἴκοσι πέντε κορυφᾶς πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων μέτρων ὕψους καὶ εἰς ἄπειρον ἀριθμὸν ταπεινοτέρων κορυφῶν. Κειμένη εἰς τὸ μέσον μικρᾶς λεκάνης περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ πανυψηλῶν ὄρέων. Ὁ ποταμὸς καταρρέων ἐκ τῶν ἰλιγγιωδῶν ἐκείνων ὕψων διακλαδοῦται εἰς τρεῖς ἰσχυροὺς καταρράκτας, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα καταπίπτουν ἀπὸ ὕψους τετρακοσίων μέτρων εἰς τὴν κοιλάδα. Ὁ συνηνωμένος βόμβος τῶν κάμνει τὴν ἐντύπωσιν παρατεταμένης βροντῆς, ἡ ὁποία δονεῖ τὴν κοιλάδα καὶ τῆς ὁποίας ὁ ἀντίλαλος ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ τὰς βαθεῖας χαράδρας τῶν γύρω βουνῶν. Νέφη ἀπὸ λεπτὰ ὑδάτινα μόρια ἀντανაკλοῦν τὸν χρυσὸν τοῦ ἡλίου, ποὺ χάνεται ὀπίσω ἀπὸ τοὺς γιγαντιαίους ὄγκους τῶν βουνῶν.

Ἡ νύκτα ἀπλώνει πλέον τὸν σκοτεινὸν της πέπλον. Ἡ ἀμαξοστοιχία μᾶς φέρει μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα διὰ μέσου τοῦ σκότους πρὸς τὸ Σόλτσμπουργ. Ἡ σελήνη χαμογελεῖ ἀπὸ μίαν ἄκρην τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως χαμογελεῖ καὶ ἡ ψυχὴ μας ἐπὶ τῇ σκέψει, ὅτι φθάγομεν πάλιν εἰς ἓνα κέντρον μεγάλου καὶ παλαιοῦ πολιτισμοῦ. Ὅσω τὸ φῶς της ἐνισχύεται, τόσω περιορίζονται αἱ σκιαί. Αἱ καλλοναί τῆς νύκτας ἀποκαλύπτονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μυστικῆς ὠμορφιᾶς καμωμένες ἀπὸ φῶς καὶ σκιάς. Ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τὰς γνωριμίας τῶν ψυχῶν. Στὸ τέλος μᾶς γοητεύουν καὶ μᾶς μεταθέτουν σὲ σιωπηλὴν κατάνυξι. Ἀραιώνουν τὰ σκότῃ τῆς τραγικῆς μας ὑπάρξεως μὲ τὴν ἴδια σιωπηλὴν ἀπαλότητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἀραιώνει τὰς σκιάς τῆς νύκτας τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Δι' αὐτὸ τὸ φῶς αὐτὸ γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν νοσταλγίαν τους.

Ἡ εἴσοδος μας εἰς τὸ Λόφερ καὶ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Τσέλλ ἀμ Ζέε σημαίνει ἀποχαιρετισμὸν τοῦ Τιρόλου. Ὅπισθέν μας πρὸς νότον καὶ δυσμὰς ἐκτείνονται τὰ ὄρη του. Τὰ ἀποχαιρετῶμεν μὲ μελαγχολικὴν διάθεσιν. Διότι ἡ τιρολικὴ φύσις, τὸ πολυδαίδαλον αὐτὸ σύστημα ὀρέων, λόφων, χαραδρῶν καὶ κοιλάδων, ἀποτελεῖ παμμεγέθη μουσικὴν συναυλίαν μὲ βασικὰ θέματα ἐπαναλαμβανόμενα εἰς ἀπείρους ἀποχρώσεις, ποὺ τὰ στηρίζουν καὶ τὰ διακοσμοῦν. Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ «στρατηγός», συγγραφεὺς ἀξιολόγου πραγματείας περὶ τοῦ Σοπέν καὶ ὁ ἴδιος δεξιὸς ἐκτελεστής, ὅταν δεικνύων τὰ ὄρη, διὰ μέσου τῶν ὀπείων ἐφερόμεθα, ἰσχυρίζετο ὅτι ἀκούει μουσικὴν. Αὐτὸ ἐδῶ εἶνε Βάγνερ, ἐκεῖνο ἐκεῖ Μότσαρτ· τὸ ὑψηκόρυφον ἐκεῖνο στὸ βάθος ὁμοιάζει πρὸς ἀπολιθωμένον θέμα Μπετόβεν· αὐτὸ μπροστά μας ὑπενθυμίζει μουσικὴν Σοῦμπερτ. Καὶ κάτω εἰς τὰς κοιλάδας ἡ ἔμψυχος μουσικὴ τῶν κατοίκων, ποὺ κάμνει νὰ συναγωνίζωνται καὶ αἱ κοιλάδες αὐταὶ ἢ μία πρὸς τὴν ἄλλην εἰς χορὸν, ἄσμα καὶ τόνους. Κεντρικὸς δέκτης τῆς μουσικῆς αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ τῆς μουσικῆς τῆς ψυχῆς εἶνε ἡ Βιέννη. Εἶνε παράδοξον ὅτι ἀπέβη ἡ κλασικὴ ἐστία τοῦ μουσικοῦ πολιτισμοῦ καὶ δι' αὐτοῦ αἰωνία πόλις, ὡς αἱ Ἀθηναὶ καὶ ἡ Ρώμη ; Ὅταν κάποιος ἤρχισεν νὰ τονθορίζῃ τὸ πρῶτον μέρος βιενναίας ὀπερέττας δέκα τέσσαρες ἄλλοι ἑταῖροι τῆς τρίτης ὀμάδος ἔσπευσαν νὰ συνεχίσουν, προσθέτοντες ἕκαστος ἓνα στίχον. Ὁ εἷς συνεπλήρωνε τὸν ἄλλον. Αὐτὸ μαρτυρεῖ τὴν διεθνή φήμην τῆς μουσικῆς Βιέννης, ὅπως εὐστόχως παρατηρήθη ἀπὸ σοφὸν μέλος τῆς τροχοφόρου ἀκαδημίας μας.

* * *

Πρὸς ἀνατολὰς διακρίνονται ὑπερέχουσαι μεταξὺ τῶν σκιῶν τοῦ δειλινοῦ βαρεῖαι ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖᾳ τους αἱ γραμμαὶ τοῦ Χόεν Σάλτμπουργ. Μία στροφή τῆς ἀμαξοστοιχίας μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ θέαμα τῆς πόλεως, ἡ ὁποία ὁμοιάζει τὴν στιγμὴν αὐτὴν πρὸς ἔσπερινὸν εἰδύλλιον. Ἡ ἱστορία της εἶνε μακρὰ, ἀναγομένη μέχρι τῶν προϊστορικῶν χρόνων. Οἱ Κέλται εἶχον συμπήξει ἐνταῦθα συνοικισμὸν διὰ τὸ ὄχυρόν τοῦ τόπου. Ἐνε-

κα τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν, τῶν ὁποίων ἀπετέλει τὸν κόμβον, ποιοῦνται τὴν πολίχνην περὶ πολλοῦ οἱ Ρωμαῖοι. Ὁ αὐτοκράτωρ μάλιστα Κλαύδιος παρέχει εἰς αὐτὴν εἰδικὰ προνόμια. Τὸ ἐμπόριον, ἴδιον τὸ ἐμπόριον τοῦ ἁλατος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως καὶ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις τὴν διαρρέει, ὁδηγεῖ αὐτὴν εἰς μεγάλην ἀκμὴν. Ἀλλ' ἡ σημερινὴ πόλις χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος. Κατ' αὐτὸν ἰδρύει ὁ ἅγιος Ρουπέρτος τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Πέτρου, ὅστις ἔδωκε μέχρι σήμερον τὸ ὄνομα εἰς τὸ ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ τμήμα τῆς πόλεως. Ὁ ἐπίσκοπος Βιργίλιος οἰκοδομεῖ κατὰ τὸν ἐπόμενον αἰῶνα τὸν καθεδρικὸν ναὸν καὶ φροντίζει περὶ τῆς ἰδρύσεως μοναστηριακῆς σχολῆς. Οἱ διάδοχοί των συνεχίζουν τὸ ἔργον τοῦ ἐκπολιτισμοῦ, ὡς λ. χ. ὁ Ἄρν, φίλος Καρόλου τοῦ Μεγάλου. Αἱ δωρεαὶ τῶν βασιλέων καὶ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Γερμανίας συντελοῦν εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πλούτου καὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγεμόνων, οἵτινες καθίστανται ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, μόνον εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὀφείλοντες πίστιν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σάλτσμπουργ ἀποκτᾷ ἴδια προνόμια, γίνεται ὁ Πρῶτος τῆς Γερμανίας καὶ κατὰ τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν ἔρχεται ἀμέσως μετὰ τὸν Πάπαν, συνδυάζων ἐν ἑαυτῷ ὁλόκληρον τὴν πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν εὐρωτάτην περιοχὴν τῆς δικαιοδοσίας του. Ἡ θέσις, ὁ ἀρχιτεκτονικὸς χαρακτήρ καὶ ἡ ἔκτασις τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνοικίας τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς πόλεως τῶν ἀστῶν μαρτυροῦν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ἀνωτέρου κλήρου. Κατὰ τὰ μέσα τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος κτίζεται ἐπὶ τοῦ ὑπερκειμένου βραχῶδους ὄγκου τὸ Χόεν Σάλτσμπουργ, τὸ ὁποῖον διακοσμεῖ πλουσίως διὰ κτισμάτων γοθθικῆς τεχνοτροπίας ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λεονάρδος φὸν Κάϊτςμπαχ περὶ τὰ μέσα τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς αὐτὸ φέρει ἡ κυρίως πόλις τὴν σφραγίδα τοῦ μπαρόκκου, καὶ δὴ τῆς ἀρχαιοτέρας περιόδου αὐτοῦ. Τὸν χαρακτήρα τοῦτον ὀφείλει εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Βόλφ Δεΐτριχ φὸν Ράϊτενάου, ὅστις ἤκμασε κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην ἑκατονταετηρίδα καὶ ἦτο ἀνεψιὸς Πίου τοῦ Ἑκτου τοῦ ἐκ τῶν Μεδίκων. Ἀνατραφεὶς ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν παραδόσεων τῆς ἐνδόξου οἰκογενείας τῆς Φλωρεντίας μετέφερεν εἰς τὸ Σάλτσμπουργ τὸ πνεῦμα τῆς λεπτῆς αἰσθητι-

κῆς, ὅπερ ἦτο διάχυτον εἰς τὴν Ἰταλίαν. Μετερρύθμισε τὸν καθεδρικὸν ναὸν καὶ ἐδημιούργησε τὰς περὶ αὐτὸν πλατείας, αἱ ὁποῖαι γοητεύουν ἀπὸ αἰῶνων τὸ βλέμμα τῶν ἐπισκεπτῶν. Ἔργον τοῦ ἐπίσης εἶνε τὸ περίφημον ἀνάκτορον, ἡ ἔπαυλις καὶ ὁ κήπος Μιραμπέλλ, ὁ πύργος τῶν κωδῶνων, ὁ ὁποῖος σκορπᾷ μέχρι σήμερον ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ τὰς μελωδίας τῆς θελκτικῆς μουσικῆς τοῦ παρελθόντος καὶ τῶν χρόνων μας. Καθὼς μᾶς διηγεῖται ὁ βαρῶνος Φούξ, λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ σχετικὸν πίνακα τοῦ Χέλλμπρουν, ἦτο ἔγγαμος, ὡς ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Συνέσιος, ἀποποιηθεὶς νὰ ἐγκαταλίπη τὴν σύζυγόν του, τὴν Σαλώμην Αἴτ, μετὰ τὴν χειροτονίαν του. Οἱ διάδοχοί του, ὁ Μάρκος Σιτικὸς, κόμης τοῦ Χότεμς, καὶ ὁ Πάρις, κόμης Λουτρὸν, ἀκόλουθοῦν τὰ ἴχνη του, φιλοδοξοῦντες νὰ ὑψώσουν τὸ Σάλτσμπουργ εἰς «Γερμανικὴν Ρώμην». Χάρις εἰς τὴν συνετὴν πολιτικὴν τῶν ἡ πόλις παραμένει ἀλώβητος ἀπὸ τὰ δεινὰ τῶν πολέμων, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν φρικαλεότητα τοῦ τριακονταετοῦς. Κατὰ τὴν διάρκειαν μάλιστα αὐτοῦ ἰδρύεται καὶ πανεπιστήμιον διευθυνόμενον ὑπὸ Βενεδικτίνων. Δι' αὐτοῦ κατέστη τὸ Σάλτσμπουργ πνευματικὸν κέντρον τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας καὶ ἐστὶα αἰσθητικοῦ πολιτισμοῦ, ἰδίᾳ τῆς τεχνοτροπίας τοῦ μπαρόκκου. Παραλλήλως καλλιεργεῖται μετὰ ζήλου ἡ μουσικὴ καὶ ἡ θεατρικὴ τέχνη. Ἐνταῦθα ἀντηχοῦν τὸ πρῶτον ἐπὶ γερμανικοῦ ἐδάφους οἱ τόνοι μελοδράματος κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος. Οὐδὲν θαῦμα ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως αὐτῆς ἐγεννήθη ὁ Μότσαρτ.

* * *

Τὸ Σάλτσμπουργ κεῖται ἐν τῷ μέσῳ μεταξὺ Μεσημβρίας καὶ Βορρᾶ, μετέχον τοιουτοτρόπως τοῦ χαρακτηῆρος καὶ τῶν δύο. Ἄλλὰ κεῖται ἐπίσης εἰς τὸ μεταξὺ ὄρεινης καὶ πεδινῆς φύσεως μεταίχμιον. Ὅπως ἡ ἱστορία του εἶνε ἀγὼν μεταξὺ τοῦ πνεύματος τοῦ Βορρᾶ καὶ τοῦ πνεύματος τῆς Μεσημβρίας καὶ σύνθεσις ἐξ ἀμφοτέρων, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ περὶ αὐτὸ φύσις εἶνε σύνθεσις Ἡρωϊκοῦ καὶ Εἰδυλλιακοῦ καὶ ἀρμονικῆ ἀντίθεσις Διονυσιακοῦ καὶ Ἀπολλωνείου. Ἐν μέσῳ τῶν συγκρούσεων αὐτῶν κατῴρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὸν καθαρῶς πνευματικὸν χαρακτηῆρα του, νὰ μείνη ἓνα εἶδος μεσημβρινῆς Βαϊμάρης, τὴν ὁποῖαν οὐδὲν ἐργοστάσιον καὶ οὐδεὶς ὑλικὸς θόρυβος ἤλθε ποτὲ νὰ διαταράξῃ. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς παρέμεινε μέχρι σήμερον

άνεπαφον και άμετάβλητον. 'Από κάθε οίκοδόμημα και από κάθε στενωπόν άκούει κανείς τόν έορταστικόν ύμνον ένδόξων χρόνων και ανά πάσαν στιγμήν αισθάνεται τήν έπισημότητα της πνευματικής ήγεμονίας, ήτις επέθεσε τήν σφραγίδα της εις τήν πολιτικήν, θρησκευτικήν και καλλιτεχνικήν ζωήν του προπυργίου τούτου του μεσαιωνικού πολιτισμού. 'Η γλώσσα του παρελθόντος μάς όμιλεϊ, από κάθε γωνίαν και οί ψίθυροί της άποτελοϋν τήν ώραιότεραν μουσικήν, τήν όποίαν ήμπορεί κανείς νά άκούσῃ εις τό Σάλτσμπουργ.

* *

Περιπλανώμαι εις τούς στενοϋς και πολυγώνους δρομικούς της πόλεως του 'Αγίου Πέτρου, προχωρών άκροποδητεί ώς άν έφοβούμην νά διαταράξω τήν άλληλουχίαν των τόνων, που έκχύνει πανταχόθεν τό παρελθόν. Πρό του πύργου των κωδώνων κατακηλεϊ τάς άκοάς μου ή παιδιά των ήχων, οί όποιοι μεταδίδουν τό άσμα της νύμφης από τό Φράϊσουτς. 'Ολίγον παρακάτω άντικρύζω τόν άνδριάντα του Μόζαρτ εις τό μέσον της Μάρκπλατς. 'Ηψηλός και ύποβλητικός έμποιεϊ τήν έντύπωσιν της μεγαλειότητος του πνεύματος. Πτερωτή παράστασις επί της βάσεως συμβολίζει τήν πτησιν της μεγαλοφυΐας προς τάς σφαίρας των κόσμων, τήν καθαρότητα των όποίων έψαλεν ό Δάντης. «Και έδω ύπάρχουν θεοί». Συναίσθημα Ιεροϋ δέους και μακαρίας ανατάσεως έμβάλλει τήν ψυχήν μου εις μυστικόν φρικιασμόν και ή καρδιά φλέγεται όπως ή των εις 'Εμμαους πορευομένων μαθητών. Εΐνε ή συναίσθησις της έπαφης προς τό Αίώνιον, του όποίου τά μυστηριώδη βάθη αναλάμπουν δια των μουσικών τόνων της μεγαλοφυΐας, που δημιουργεί. Πρό του καθεδρικού ναοϋ, έν τῷ μέσω πλατείας, όπου όργιάζουν αί άρμονίαι του μπαρόκκου, μεγαλοπρεπές μνημεϊον προς τιμήν της Παρθένου. 'Υψηλά επί σφαίρας έλαφρά γυναικεία μορφή. 'Η χάρις της στάσεως, ή καθόλου πτησις του σώματος, της κεφαλής ή άνάτασις μεταδίδουν τήν άνάτασιν και εις τήν θεωμένην ψυχήν. Συμβολικαί παραστάσεις ύπό άνθρωπίνην μορφήν αναβλέπουν νοσταλγικά και έν ταυτῷ με έκφρασιν μακαριότητος προς τήν Μαρίαν. Εΐνε ή αύτή γλώσσα, τήν όποίαν αναγινώσκομεν κατ' άλλον τρόπον εις τόν Δάντην, τόν Γκαίτε, τόν Βάγνερ. 'Η μεταφυσική δύναμις της γυναικός, ή όποία έξευγενί

ζει και έξυψώνει. Μία στενωπός οδηγεί εις την περίφημον Φέστ-σπιλχάους, τόν σεμνόν ναόν της κλασικής μουσικής. Θρησκευτικά συναισθήματα κυριεύουν την ψυχήν, ενισχυόμενα από τὸ πνεῦμα της θρησκείας, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξεπορεύθη ἡ ἰδέα της ἰδρύσεως τοῦ τεμένουσ τούτου της ὑπάτης τῶν τεχνῶν. Ὁ βαρῶνος Πουντόν, ὁ εὐγενικός διευθυντής, ἔχει τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εις τὸν ἀνοικτόν χῶρον, ὅστις χρησιμεύει εις τὸν Ράϊνχαρτ ὡς φυσική σκηνοθεσία διὰ τὸν «Φάουστ». Λαξευταὶ στοαὶ ἐπὶ τοῦ καθέτως ὑψουμένου βράχου, ἀπὸ της κορυφῆς τοῦ ὁποίου ὀμιλεῖ ὁ Κύριος πρὸς τὸν Μεφιστοφελῆ. Ἐνας μεσαιωνικός σταυρός καὶ παμπалаία μικροσκοπικὴ ἐκκλησία εις τὴν βᾶσιν τοῦ βράχου δημιουργοῦν καλύτερον ἀπὸ κάθε ἀνθρωπίνην τέχνην τὴν θρησκευτικὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ ὁποία εἶνε ἀπαραίτητος διὰ τὴν κατανόησιν της μυστηριακῆς δημιουργίας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῶν αἰῶνων. Εἰς τὸ Χέλλμπρουν, τὸ θαυμαστόν θερινὸν ἀνάκτορον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μάρκου Σιττικού, σιδηρόφρακτοι ἵππῶται, οἱ σωματοφύλακες τοῦ περιέργου κληρικοῦ, καὶ σιδηρόφρακτος ἵππος. Ἀρμονία ἀπέραντος εἶνε ὀλόκληρον τὸ σύμπλεγμα τῶν αἰθουσῶν, ὅπου διήρχετο τὰς ἡμέρας του ὁ εὐθυμος κάτοχος δύο ἐξουσιῶν. Εἰς τὸν ἀπέραντον κήπον παίγνια ποικίλα ὕδατος καὶ φωτός, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὴν χαρὰν της ζωῆς του. Εἰς τὸ ἄντρον τοῦ Ἀπόλλωνος ἔχει ἀπαθανάτισει τὴν φίλην του, ἡ ὁποία κοιμᾶται τὸν μαρμάρινον ὕπνον κρατοῦσα ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ στήθους ἀνάγλυφον τὴν μικροσκοπικὴν προτομὴν του.

Ἡ αὐγὴ της ἐπομένης μὲ εὐρίσκει ἐπὶ τοῦ Χόεν Σάλτσμπουργ. Οἱ κῶδωνες τῶν ἐκκλησιῶν σκορπίζουν τοὺς σεμνοὺς τόνους των εις τὸν ἀέρα. Εἰσέρχομαι δειλὰ εις τὸν ναόν τοῦ φρουρίου καὶ στέκομαι εις μίαν σκοτεινὴν γωνίαν, Ἀμφόρτας μὲ αἰμορροοῦσαν πληγὴν. Ὁ ἱερεὺς, ὕψηλὴ καὶ ἀσθενικὴ μορφή, λευκὸς τὸν πῶγωνα καὶ ὠχρὸς τὴν ὄψιν, παρουσιάζει τὸ ἱερὸν κύπελλον εις τοὺς γονυκλινεῖς ἀδελφούς. Καὶ τότε ἀπὸ ἀόρατες κρύπτες ξεπροβάλλουν λευκότριχες κληρικοὶ, χῶροῦν σκυφοὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον καὶ γονατίζουν εις τὰς βαθμίδας του. Μὲ ὑψωμένην τὴν κεφαλὴν ἀναβλέπουν πρὸς τὸ λαμπροκοποῦν ποτήριον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προσκαρτεροῦν τὴν μυστικὴν ἔνωσιν καὶ τὴν σωτηρίαν. Τὸ ἀρμόνιον κατακυλίνει τοὺς χαρῶν τόνους τοῦ Κοινωνικοῦ, στόνους νοσταλγίας καὶ θριάμ-

βου συγχρόνως. Τὸ φῶς τῶν κανδηλῶν σιγοτρέμει μειλιχιώτερον. Ἡ μετάδοσις τοῦ μυστηρίου ἀρχίζει. Μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου ξυπνᾷ ἡ σκηνὴ τοῦ Γράαλ ἀπὸ τὸν «Πάρσιφαλ» καὶ τὴν γεμίζει μακαριότητα, τὴν πλημμυρίζει ἀπὸ σκιρτήματα ἐξάρσεως. Ἡ πληγὴ τοῦ Ἀμφόρτα παύει νὰ αἰμορροῇ δι' ὀλίγας στιγμάς. Ἄλλ' αἱ στιγμαὶ αὗται εἶνε ἡ θρησκεία, φευγαλέα σύλληψις τοῦ αἰωνίου μέσα εἰς τὴν ροὴν τοῦ παροδικοῦ.

Μετὰ τὰ φυσικὰ καὶ πνευματικὰ ὕψη, εἰς τὰ ὁποῖα παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν τὸ Σάλτσπουργ νὰ ἀνέλθωμεν, κατερχόμεθα πάλιν εἰς χθαμαλωτέρας σφαίρας, εἰσερχόμενοι διὰ στενῶν χαραδρῶν εἰς τὴν εὐρεῖαν κοιλάδα τοῦ Γκαστάϊν. Ἄλλως τε, ὅπως παρετήρησεν ἤδη εἰς τὸ Ἴννσμπρουκ ὁ κόμης Ράϊχελ, ὅλη μας ἡ μακρὰ περιπλάνησις ἀνὰ τὴν Αὐστρίαν δέν εἶνε παρὰ ἀτελεύτητος διαδοχὴ ἀνόδου καὶ καθόδου, ἥτις ἐδημιούργησεν ὡς ψυχικὸν ἀντίκτυπον γοργὴν ἐναλλαγὴν ἀντιστοίχων ψυχικῶν καταστάσεων. Κατὰ τὴν παρέλασίν μας διὰ μέσου τῶν πολλαπλῶν στοίχων τῶν βουνῶν, τὰ ὁποῖα περιβάλλουν τὸ Σάλτσμπουργ καὶ φρουροῦν σιωπηλὰ τὸ πλούσιον σύστημα τῶν λιμνῶν τοῦ Σαλτσκάμεργκουτ, ἀνακαλύπτει ὁ «στρατηγὸς» ὅτι οὐδὲν ὄρος ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἄλλο καὶ ὅτι τοῦναντίον ἄπειρος ποικιλία ἐπικρατεῖ εἰς τὰ βασίλεια τῆς ἀψύχου φύσεως, ὅπως εἰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα. Καὶ ἐδῶ ἔχομεν ἐνώπιόν μας συνεχῆ δημιουργίαν καὶ καταστροφήν, συνεπιεῖα τῆς ὁποίας παράγονται ἀκαταπαύστως νέα μορφαὶ καὶ ἀκαταπαύστως μεταβάλλονται. Ἀποτέλεσμα τῆς ἀμεριμνησίας τῶν δημιουργῶν δυνάμεων ; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ θεῖον θὰ ὁμοίαζε πρὸς παιδίον, τὸ ὁποῖον οἰκοδομεῖ καὶ καταστρέφει διὰ τῶν κύβων του χωρὶς σκοπὸν καὶ χωρὶς φροντίδα, ἀπὸ ἀπλην ὀρμῆν. Ἡ ἀδιάκοπος αὕτη ποικιλία τῶν μορφῶν δύναται νὰ ἐκληφθῇ μᾶλλον ὡς διαρκῆς ἀπόπειρα πρὸς ἐπίτευξιν τῆς τελείας μορφῆς καὶ

μαρτυρεῖ τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν παράστασιν τῆς μορφῆς, τὴν αἰσθητικὴν τῆς μορφῆς, ἡ ὁποία ἀνάγκη νὰ κινή τὰς δημιουργούσας δυνάμεις. Ἡ ἀποτυχία τῆς τελείας μορφῆς γίνεται ἀφορμὴ πρὸς νέαν ἀπόπειραν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἄψυχος φύσις ὑποκρύπτει εἰς τοὺς κόλπους τῆς τὸν ἐξιδανικευμένον πόθον καὶ φέρει κατὰ τοῦτο καὶ αὐτὴ τὴν σφραγίδα τῆς θείας μεγαλειότητος. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον γίνεται σύμβολον τοῦ πρὸς προσωπικότητα ἀγωνιζομένου ἀνθρώπου, τῆς μακαρίας ταλαιπωρίας, τὴν ὁποίαν ἐγκλείει εἰς ἑαυτὸ τὸ διαρκές «Θνήσκειν καὶ Ἀνίστασθαι», καὶ ἐπομένως τῆς τραγωδίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Διὰ τί ἄλλως τε νὰ μὴ εἶνε ὅλα σύμβολα; Δὲν τὰ εἶδε μόνον ὡς τοιαῦτα ἡ ἡρεμος σοφία τοῦ μεγίστου τῶν ποιητῶν τῶν νεωτέρων χρόνων; Μόνον κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀποβάλλει ἡ φύσις τὴν ἐρημίαν, ἡ ὁποία μᾶς πιέζει, καὶ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ξένου πρὸς ἡμᾶς, τὸ ὁποῖον κλείει τὴν ψυχὴν μᾶς πρὸς αὐτήν. Διὰ νὰ πλησιάσωμεν πρὸς αὐτήν πρέπει νὰ δανείσωμεν κάτι ἀπὸ τὴν ψυχὴν μᾶς. Διαφορετικὰ μᾶς συνθλίβει τὸ ἀπρόσωπόν της. Ὅσάκις κατὰ τὴν πρὸς τὸ Γκαστάϊν πορείαν μᾶς ἐπικρατεῖ τὸ συναίσθημα αὐτὸ τῆς ἀποξενώσεως, ἀναπηδᾷ ὀρμητικὰ ἡ νοσταλγία τοῦ Σάλτσμπουργ, ὅπου οἱ θησαυροὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ μᾶς φέρουν εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν ψυχὴν τῆς ἀνθρωπότητος, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν ἀνάπαυσιν καὶ ἀσφάλειαν κατὰ τῆς ἐρημίας μᾶς. Εἰς παραπλησίαν σκέψεις φαίνεται ὅτι εἶνε βυθισμένος καὶ ὁ παρ' ἐμὲ συνοχούμενος Γάλλος θεατρικὸς συγγραφεύς. Τοῦτο τοῦλάχιστον μαρτυρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι μετὰ μακρὰν σιωπὴν ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ μοῦ ἀνακοινώσῃ: Οἱ παλαιοί, μοῦ εἶπε περίπου, ἐμψυχώνουν τὴν φύσιν, ὅπως δεικνύει ἡ μυθολογία τους. Ὁ νεώτερος ὁμοίως ἄνθρωπος ἀφήρесе τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν φύσιν. Προσπαθεῖ νὰ κυριαρχήσῃ ἐπ' αὐτῆς διὰ τῆς τεχνικῆς καὶ ὄχι νὰ τὴν κατακτήσῃ διὰ τῆς ἐμψυχώσεως, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ὁποίας ἐπιφέρει τὴν ἄρσιν τῆς ἀντιθέσεως καὶ τὴν ἔνωσιν ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, τῆς τεχνικῆς δηλαδὴ κυριαρχίας, ἀποκτᾷ τὴν ψευδαἴσθησιν ὅτι ἀπήλλαξε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσίαν τῆς εἰμαρμένης.

* * *

Ἀπὸ τὰς σκέψεις αὐτάς μᾶς ἐξήγαγε ἡ ἄφικτος εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Γκαστάϊν, τὴν ὁποίαν περιβάλλουν δασώδη ὄρη μὲ

ήρέμους γραμμάς, ἐπιστέφοντα πρασίλους λειμώνας. Ἄλλὰ τὴν φήμην τῆς ὀφείλει κυρίως εἰς τὰς θερμὰς λαματικὰς πηγὰς, αἱ ὁποῖαι ἀναβλύζουν ἐκ τῶν βαθέων κόλπων τῶν βουνῶν. Τὰς πηγὰς αὐτὰς ἀνεκάλυψε πρῶτος ὁ δέκατος πέμπτος αἰὼν, ὁ δὲ περίφημος ἀλχημιστὴς Παρακέλσος ἔγραψε περὶ τῆς λαματικῆς τῶν δυνάμεως κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα. Τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν ἀτομικότητα, ἡ ὁποία διακρίνει αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἡ ὁποία συντελεῖ, ὥστε νὰ θεραπεύεται δι' αὐτῶν μεγάλη ποικιλία ἀσθενειῶν. Γινόμεθα δεκτοὶ τόσον εἰς τὸ Χοφγκαστάιν ὅσον καὶ εἰς τὸ Μπαντγκανστάιν μὲ μουσικήν. Αὕτη εἶνε βέβαια κοινὸν γνῶρισμα τῆς Αὐστρίας ὀλοκλήρου, ἀλλ' ἀπαραίτητος εἰς τὰς λουτροπόλεις τῆς. Δι' αὐτῆς, διὰ τῶν πλουσίων βιβλιοθηκῶν καὶ διὰ τῶν ποικίλων μέσων τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς διασκεδάσεως, καθιστοῦν τὴν διαμονὴν ἐξαιρετικὰ εὐχάριστον καὶ ἐκδιώκουν τὴν πληξιν. Σύσκιοι δρόμοι ὀδηγοῦν κάτω εἰς τὴν κοιλάδα, τὸν ποταμὸν καὶ τοὺς καταρράκτας ἢ ἀνάγουν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ βουνῶν, ὅπου γραφικὰ ἐξοχικὰ κέντρα ἀναμένουν τὸν ἐπισκέπτην. Ἰδιαιτέρως θελκτικὴ εἶνε ἡ θέσις τοῦ Μπαντγκανστάιν. Κείμενον εἰς τὴν πλαγιὰν καταφύτου βουνοῦ περιβάλλεται ἀπὸ δασώδη ὕψη, ἀπέναντι τῶν ὁποίων πρὸς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος ὕψοῦν τὰς λευκὰς τῶν κορυφὰς αἱ Ἄλπεις. Τεράστιος καταρράκτης, κατερχόμενος ἐλικοειδῶς, κυλῖει τοὺς ἀφροὺς του διὰ μέσου τῶν φημισμένων διὰ τὴν πολυτέλειάν των καὶ τὰς ἀνέσεις τῶν ξενοδοχείων, τὰ ὁποῖα φαίνονται μέσα εἰς τὸ ἀρχόμενον σκότος ὡς γιγαντιαῖαι σκιαί. Ὁ ἦχος του ὀμοιάζει πρὸς βαθεῖς τόνους ἐκκλησιαστικοῦ ὄργάνου καὶ χάνεται βαθμηδὸν εἰς τὰ ἀπόκρημνα, σκοτεινὰ βάθη, ὑπεράνω τῶν ὁποίων ἰστάμεθα. Κομψαί, γραφικαὶ γέφυραι, συνδέουσαι τὰ δι' αὐτοῦ διαχωριζόμενα τμήματα τῆς πολίχνης, συμπληροῦν τὸ εἰδύλλιον. Οἱ ὀρμητικοὶ ἀφροὶ, οἱ ὁποῖοι σπεύδουν ἀπὸ γεφύρας εἰς γέφυραν, ἀναδίδουν περιέργους μαρμαρυγὰς. Ζηλεύω τὸ χαμόγελο αὐτὸ τοῦ νεροῦ κάτω ἀπὸ τὰς θωπείας τοῦ φεγγαριοῦ. Εἶνε τόσον βέβαιον διὰ τὴν εὐτυχίαν του. Καμμία σκέψις δὲν ἔρχεται νὰ ταραξῆ τὴν ἀσφάλειά της.

* * *

Ἐπίσημον δεῖπνον εἰς τὸ «Μέγα ξενοδοχεῖον τῆς Εὐρώπης», ἓνα θαῦμα πολυτελείας, ἀνέσεως καὶ καθαριότητος. Κατὰ

τά επιδόρπια ή συνήθης συζήτησις, ή όποία έγινε κατ' όλιγον αναπόσπαστον τμήμα του όψολογίου. 'Ο λόγος περί της συγχρόνου επαναστατικής ροπής, οΐαν παρατηρούμεν αύτήν έν τῷ πολιτικῷ, τῷ κοινωνικῷ καί τῷ πολιτιστικῷ πεδίῳ. 'Ο συμπαθέστατος Αύστριακός δόκτωρ, παραπλεύρως του όποίου κάθημαι, άπαριθμεῖ τά αίτια του φαινομένου. 'Η ίδική μας, λέγει, γενεά ήγνόησε τους νέους καί δέν έδωκεν εις αυτούς τήν θέσιν, ή όποία ήρμοζεν εις αυτούς. "Επειτα ή νεότης ζητεῖ τό άπόλυτον, μέ μέθην θρησκευτικοῦ μυστικισμοῦ μάλιστα. Διά τουτο ήτο ύποχρεωμένη νά άντιδράσῃ κατὰ της ίδικής μας σχετικοκρατίας. Τέλος τήν επανάστασιν δέον νά έρμηνεύσωμεν καί έκ του ιστορικοῦ νόμου της άνακυκλήσεως, δυνάμει του όποίου ώρισμένη γενεά άναζητεῖ νά άναπληρώσῃ ὅ,τι σχετικά πρὸς τους κύκλους του πολιτισμοῦ παρημέλησαν αί προγενέστεραι. 'Εξ άλλου ή επανάστασις αύτή των νέων δύναται νά έρμηνευθῆ καί ὡς άπόπειρα πρὸς άποκατάστασιν της ένότητος του ευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Είς τουτο άποσκοπεῖ καί ή προσπάθεια του Ντόλφους. 'Αλλά τό πρώτον βασικόν σφάλμα αύτης εἶνε ή επί του έκκλησιαστικοῦ χριστιανισμοῦ θεμελίωσις. Διότι ή τυχόν άποτυχία της θά συνεπιφέρῃ θλιβεράς συνεπειάς εις βάρος της καθολικής έκκλησίας. Τουτο δέον νά θεωρηται ὡς βέβαιον, κατὰ τήν γνώμην του έλληνομαθοῦς καί ανθρωπιστικῶς μορφωμένου δόκτορος του Μπαττυκαστάιν.

* * *

'Η όρμη πρὸς ολοκληρωτικήν άπόλαυσιν της ζωής εἶνε τό γνώρισμα του Φάουστ κατὰ τήν πρώτην περίοδον του βίου του. Τήν φάυστειον αύτήν όρμήν, πηγὴν ένδομούχου τραγικότητος, κατασιγάζει τό δειλινόν της φύσεως, ή όποία περιβάλλει τό Μπαντυκαστάιν. Μαζὺ μέ τάς πρώτας σκιάς, πού έκπηδοῦν από τά βάθη του όρίζοντος, κυριεύει τόν μοναχικόν ὀδοιπόρον ὁ πόθος πρὸς ψυχικήν ασφάλειαν, ή μυστικοπαθής ροπή πρὸς τό άόριστον, πρὸς διάλυσιν του ταλαιπωρημένου άτομικοῦ του έγῶ έντός των κόλπων του άπροσίτου. "Ισως ή διάθεσις αύτή εἶνε άπλῶς άλλη μορφή της όρμής πρὸς τήν πληρότητα της ζωής. 'Αλλ' ή ζωή δέν εἶνε πλέον έδῶ ή έξωτερική ποικιλία των αισθητῶν ὄντων. Εἶνε ή άπέραντος έσωτερικότητος του πνευματικοῦ κόσμου. Κατ' άκολουθίαν ή μυστικοπαθής εκείνη ροπή ίσοδυναμεῖ πρὸς νοσταλγικήν κραυγήν, ή δ-

ποία μᾶς καλεῖ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ ἔνδον. Αὐτὸ σημαίνει ἐγκαρτέρησιν, ὃ ὁποία ὁδηγεῖ εἰς τὸν λυτρωμόν. Αἱ ὄραι αὐταὶ τοῦ δειλινοῦ εἰς τὸ Μπαντγκαστάϊν ἔχουν κάτι ἀπὸ τὴν δύναμιν, ποῦ ἀσκεῖ ἡ ἔρρυθμος καὶ μετροποιημένη γυναικεία ψυχὴ ἐπὶ τοῦ τιτανικοῦ κόσμου τοῦ ἀνδρός. "Ἐνα εἶδος Φράου Μάσσε τῶν μέσων αἰώνων, πρὸς τὴν ὁποῖαν παρομοιάζει ὁ Γκαῖτε τὴν κυρίαν Φὸν Στάϊν. Ἐκ τὴν τοιαύτην ἐπίδρασιν ἀναβλύζει ἡ πίστις εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀξίαν τοῦ ἡρέμου, καθαροῦ καὶ γνησιοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Ἡ νύκτα τοῦ μεσονυκτίου διαταράττει τὴν μακαριότητα αὐτὴν τῆς ἐνδομύχου γαλήνης. Ἡ ἡδονικὴ μελαγχολία τοῦ δειλινοῦ ὑποχωρεῖ εἰς τὰ φαντάσματα τοῦ ἀπολύτου σκοτούς. Ἄνέρχονται ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ὀμίχλης, ἡ ὁποία περισφίγγει τὰ γύρω βουνὰ καὶ ἀπλώνει τοὺς πέπλους τῆς μέχρι τοῦ βράχου, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον κάθημαι, κατακλιθῶν τὰς ἀκοὰς μὲ τοὺς βαθεῖς τόνους τῆς μουσικῆς τοῦ καταρράκτου. Αἱ ὀγκώδεις σκιαὶ τῶν ἀπέναντι κορυφῶν προσλαμβάνουν παραδόξους μορφάς. Φεύγω ὡς ἂν μὲ κατεδίωκεν ἡ ἰδική μου σκιά.